

EN FEMINISTISK FORSKNINGSPOLITIK VÄRD NAMNET?

En rad oroväckande tendenser i det globala högskolelandskapet har präglat det gångna året. "Scholars at risk" rapporterar i sin senaste sammanställning om sammanlagt 257 allvarliga incidenter i 35 länder under augusti 2016 till september 2017. Studentupprop på flera kontinenter slås ned med våld. Akademiker fångslas och deporteras. Migranter och flyktingar nekats systematiskt tillträde till lärosäten. Juridiska och administrativa begränsningar, ofta politiskt eller ideologiskt motiverade, krymper utrymmet för fri forskning och utbildning på flera vis (inte minst har Turkiet och Ungern varit i blickfånget här i Europa). Listan kan göras väsentligen längre.

För många genusforskare i Sverige är hot och hat en livs- och kunskapsbegränsande verklighet. Anti-genderrörelsens landvinningar på global nivå sätter tydliga avtryck även på högskole- och forskningspolitiken i Sverige, på våra lärosäten och inte minst i den offentliga debatten. En nyliberal, nyttomaximerande logik gör i sin tur att vitala forskningsmiljöer på kort tid "integreras" i andra ämnen, eller nedmonteras helt, utan stöd av andra uttalade argument än ekonomi och effektivitet. Även här kan listan över begränsningar för villkoren för maktkritisk forskning göras lång.

Situationen som helhet borde påkalla en omfattande, global mobilisering av maktkritiska forskare. En genomgripande reorganisering av villkoren för forskning och utbildning. Nya och starkare kopplingar mellan feministisk forskning och aktivism och en uppsjö andra strategier. Samtidigt arbetar tidsandan mot en sådan utveckling av flera skäl. Forskare och studenter och deras idéer och texter blir alltmer varulika i syfte att kunna cirkuleras i en accelererande excellencekonomi. Anställningsvillkor, karriärvägar, meriteringssystem, bedömning, resursfördelning och andra nyckelprocesser lever inte på långa vägar upp till sin ofta föreställda neutralitet. Obetalt kollegialt arbete fortsätter sin demoterande och ojämlikhetsskapande kräftgång, trots försök till uppskattning och organi-

sering på olika sätt. Arbetsmiljön vid svenska lärosäten, som 2 400 kvinnor i #Akademiuppropet beskriver som en normaliserad form av utsatthet, är inte bara ohälsosam för människor utan också för kunskapens kvalitet. Motståndet mot utmaningar som dessa är oftare individuellt, snarare än kollektivt, om det alls förekommer. Några väljer helt sonika att lämna akademien av ren uppgivenhet.

Samtidigt sker denna utveckling i Sverige under en feministisk regering som tidigt under sin mandatperiod deklarerade att den vill föra en feministisk forskningspolitik. Det är naturligtvis för tidigt att uttala sig bestämt om konsekvenserna av en sådan politik, men noterbart är att ambitionen ännu lyser med sin frånvaro på flera sätt. I forskningspropositionen från hösten 2016 saknas maktkritiska analyser av hur forskning och utbildning organiseras. Till exempel prioriteras vissa strategiska forskningsområden framför andra tänkbara utan tillstymmelse till en konsekvensanalys ur ett genusperspektiv. De enorma kostnaderna för teknikintensiv, maskulint kodad infrastruktur omskrivs genomgående som nödvändiga för Sveriges konkurrenskraft. I direktiven till pågående styr- och resursutredning för högskolan (STRUT) finns blott ett 1980-talsliknande ”främja jämställdhet” inskrivet som enda signalvärde; en utredning som ska lämna förslag vilka i grunden kan påverka dimensionering av utbildning och forskning för lång tid framöver. I instruktioner och regleringsbrev till lärosäten och forskningsfinansiärer är det jämställdhetsintegrering som dominerar den sparsmakade begreppsfloran, men utan analyser av vilka problem som ska lösas och hur dessa kopplar till makt. Svensk forskningspolitik saknar helt enkelt intresse för/kunskap om/förmåga att ta till sig (välj själva) maktkritiska perspektiv på villkoren för forskning och utbildning eller på hur ojämlikhet (åter)skapas genom forskningsfinansiella praktiker.

Ett litet, forskningspolitiskt fönster har ändå öppnats på glänt i år. Forskningsråden, som under längre tid arbetat med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina beredningsprocesser, har nu fått en instruktionsändring i linje med forskningspropositionen. Samtliga statliga forskningsfinansiärer med en finansieringsbudget på över 100 miljoner kronor ska sedan årsskiftet verka för att ”inkludera ett köns- och genusperspektiv i den forskning de finansierar, när så är tillämpligt”. Forte har till exempel redan satt ett mål för 2018 att 75 % av den forskning som finansieras ska ha ett genus- och mångfaldsperspektiv. Formas å sin sida prövar att genusintegrera hela programmet om social bostadspolitik. Vetenskapsrådet formulerar för närvarande sitt eget utvecklingsarbete för att uppfylla intentionerna i instruktionen.

Det här är trots allt ett konkret exempel på hur frågor om forskningens villkor inte enbart behöver innebära uppgivenhet, ses som en politisk abstraktion eller tillhöra en otillgänglig byråkratisk sfär utan möjlighet att påverka. Förståelsen

för innebörden i ”ett köns- och genusperspektiv”, ”inkludera”, ”tillämpligt” är en tämligen öppen fråga alltså. Vem ska definiera begreppen? På vilka villkor ska det göras? För vilka syften? Med vilka konsekvenser? Med vilka epistemologiska utgångspunkter som grund? Någon kanske tänker att den svenska jämställdhetsdiskursen ändå kommer sluka utrymmet för kritiska samtal om genusperspektiv på forskning. En annan anser förmodligen att pratet om feministisk forskningspolitik bara är ännu en i raden av nyliberala koopteringar av redan tomma begrepp. Ytterligare någon ser istället bristen på feministisk peer-review som problemet, eller som den oöverträffade yta för omorganisering av makt och resurser i akademien vi egentligen behöver.

Här har hur som helst genusforskare all anledning att göra sina perspektiv och kunskaper gällande – mobilisera, ställ krav, kritisera, dela kunskap! SGF bevakar frågan fortlöpande och vill gärna ha inspel kring hur vi bäst följer och påverkar den forskningspolitiska utvecklingen. Ställ nya frågor som underminerar forskningspolitikens normativa anspråk, bråka med den nyliberala akademiens avarter, ta isär rådande binära och heterosexistiska jämställdhetscredon. Helt enkelt, var med och utforma en feministisk forskningspolitik värd namnet.

Fredrik Bondestam

Styrelseledamot Sveriges genusforskarförbund